

УДК 378–054.62:342.733

DOI 10.31494/2412-9208-2020-1-3-371-380

INDICATION OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE FOREIGN STUDENTS' TRAINING IN UKRAINIAN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION BETWEEN 1991 – 2002 ON THE BASIS OF LEGAL FRAMEWORK ANALYSIS

ІНДИКАЦІЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД З 1991 Р. ПО 2002 Р. НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

Oľha POLIAKOVSKA,
PhD student

Ольга ПОЛЯКОВСЬКА,
аспірантка

polyakovskay@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-5529-741X>

*Kryvyi Rih state pedagogical
university*

*Криворізький державний
педагогічний університет*

✉ 54 Gagarin Avenue,

✉ проспект Гагаріна, 54

*Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region,
50086*

*м. Кривий Ріг, Дніпропетровська
область, 50086*

Original manuscript received: October 03, 2020

Revised manuscript accepted: November 25, 2020

ABSTRACT

The relevance of this study is determined by high concern of the authorities in improving the international activity of national institutions of higher education, particularly in educational services provided to foreign citizens. However, new approaches developing for reformation of the regulatory organization of foreign students' training system is impossible without a thorough study of the formation and development process of this system regulatory framework.

In accordance with the research object, the article performs analysis of laws and regulations governing various aspects of foreign students training in higher education institutions system in the period from 1991 to 2002, namely: Resolution "On the education of foreign nationals in Ukraine", Order "Approval of the conditions for admission to preparatory departments at institutions of higher education of Ukraine", Law "On legal status of foreigners and stateless people", Decree "On measures for development of regional economic cooperation of Ukrainian regions with adjacent border regions of the Russian Federation", Decree "On measures for development of regional economic cooperation of Ukrainian regions with adjacent border regions the Republic of Belarus and administrative-territorial units of the Republic of Moldova",

Resolution "On the rules on the entry of foreign citizens and stateless people into Ukraine, their exit from Ukraine and transit through its Territory", Resolution "On approval the procedure for providing medical care to foreign citizens and stateless people, who are temporarily in Ukraine", Resolution "On approval the regulations on admission of foreigners and stateless people for studying at institutions of higher education".

The study of the above-mentioned acts concluded that the regulatory instruments adopted during the first years of independence had played a major role in

the creation of legal space to ensure the functioning of the national market of educational services in the international arena.

The need to find new approaches for improving the legal and regulatory framework in this area determines the next period State regulation studying as a promising area for further research.

Key words: *foreign student, foreign contingent, foreign students' training system, laws and regulations, law-creating entity.*

Вступ. Важливим фактором успішного позиціонування країни на міжнародному ринку освіти є кількісний показник іноземних студентів, тому питання організації набору та навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти України є одним з пріоритетних напрямів діяльності вищих органів влади. Формування нормативно-правового регулювання організації набору та навчання іноземних студентів порушується з часів отримання Україною незалежності, а вдосконалення зазначеного напрямку триває дотепер. За цей період уже сформувалася правова основа, що унормовує систему підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти, однак час стимулює до постійного вдосконалення правових норм, задля забезпечення надання експортних освітніх послуг належного рівня.

Вивчення досвіду вищої освіти України у сфері підготовки фахівців для іноземних країн знаходить своє відображення в роботах багатьох вітчизняних науковців: К. Бендяк (Бендяк, 2014), М. Ворона (Ворона, 2013), Ю. Гаврилюк (Гаврилюк, 2012), В. Груцяк (Груцяк, 2011), В. Гуменюк (Гуменюк, 2016), Л. Рибаченко (Рибаченко, 2001), О. Тонне (Тонне, 2016). Аналіз досліджень зазначених учених доводить значний інтерес до процесу формування та розвитку системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти України в історичній ретроспективі. Однак, маємо визнати недостатність вивчення процесу побудови цілісного нормативно-правового регулювання системи підготовки іноземних студентів у незалежній Україні.

Метою нашого дослідження є індикація тенденцій розвитку системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти в період з 1991 р. по 2002 р. на основі аналізу нормативно-правової бази.

Відповідно до мети наукового пошуку використовувався комплекс взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих **методів дослідження**, серед яких загальнонаукові: аналіз, синтез, систематизація й узагальнення, що дали змогу проаналізувати нормативно-правові акти, узагальнити опрацьовані матеріали, зробити відповідні висновки, осмислити можливості їх використання; конкретно-наукові методи: історико-хронологічний, історико-генетичний метод ретроспективний, які сприяли окресленню тенденцій розвитку нормативно-правових актів організації набору та навчання іноземних студентів до закладів вищої освіти України в досліджуваній період.

Результати та дискусії. У добу перебудови СРСР в університетах соціалістичних республік навчалася близько 126,5 тисячі іноземних громадян, що становило 10,8% від загальноосвітової

чисельності іноземних студентів і дозволяло радянській системі підготовки іноземних студентів формально посіли 3-є місце у світі після американських і французьких закладів вищої освіти за обсягом контингенту іноземного студентства, зокрема: в США у 1990 році, за даними ЮНЕСКО, навчалось 407,5 тисяч іноземних студентів, у Франції – 136 тисяч. Однак, умови внутрішньої кризи в СРСР маніфестували негативні зрушення у сфері підготовки іноземних студентів, які проявлялися в рішеннях окремих країн про відкликання своїх громадян на батьківщину, призупиненні виплат стипендій іноземним студентам, відмові закладів вищої освіти надавати послуги на безконтрактній основі. У світовому освітньому співтоваристві набувають поширення суперечливі настрої щодо самого факту перебування на навчанні на території колишнього СРСР (Шейко, 2002).

Після розпаду СРСР і утворення нових суверенних державах правовий статус іноземних студентів не було визначено, і, як наслідок цього, виникло безліч проблем юридичного характеру. Гостро постають питання щодо продовження навчання іноземних громадян на територіях колишніх республік СРСР, що були зараховані згідно чинних на той час міжурядових угод. Різні міжнародні організації – ЮНЕСКО, МАУ, ВООЗ та інші були залучені до вирішення проблем іноземних студентів на території колишнього СРСР.

Із отриманням незалежності 1991 р. система підготовки іноземних студентів в Україні була фактично зруйнована, повна деструктуризація зумовила необхідність кардинальної зміни пріоритетів у галузі вищої освіти, визначення нових орієнтирів. Організація набору іноземних студентів була покладена безпосередньо на самі заклади освіти, які фактично працювали за старими шаблонами без нормативно-правової основи, що регламентувала б цей процес. Заклади освіти не мали достатнього забезпечення необхідними ресурсами і засобами для подальшого здійснення підготовки фахівців для зарубіжних країн у тих масштабах, які були. Відсутність досвіду набору іноземного контингенту студентів та жорстка конкуренція на міжнародному ринку освітніх послуг призвели до різкого скорочення кількості іноземців, які б мали інтенцію до отримання вищої освіти в Україні. Кризова ситуація спричиняє невідкладність побудови вітчизняної системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти шляхом прийняття важливих нормативно-правових актів, які регламентують роботу в зазначеній сфері вищої освіти.

На початку свого державного самовизначення Україна встановлює свій курс на відтворення інтелектуального потенціалу вітчизняної освіти і науки шляхом затвердження низки регламентуючих документів, серед яких Закон “Про освіту” 1991 р., Постанова “Про Державну національну програму “Освіта” (“Україна XXI століття”)” 1993 р., Конституція України 1996 р.

У нашій роботі актуалізуємо нормативно-правові акти, які

продували зрушення розвитку системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти в період з 1991 р. по 2002р.

Постанову Кабінету міністрів України “Про навчання іноземних громадян в Україні” (№ 136 від 26.02.1993 р.) (далі – Постанова’93) розглядаємо як перший крок у розробці та реалізації Державної національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ століття”). Документ встановлює, що підготовка фахівців для зарубіжних країн у навчальних закладах України здійснюється за міждержавними угодами України з іншими країнами, а також угодами міністерств, відомств, навчальних закладів України, що укладені з органами управління освітою, організаціями та фірмами інших країн і міжнародними організаціями; навчання громадян іноземних держав (крім держав – учасниць СНД) у закладах освіти України здійснюється переважно на компенсаційній основі; витрати, пов’язані з навчанням іноземців в Україні, можуть покриватися як юридичними, так і фізичними особами у вільно конвертованій валюті, а також на умовах, визначених міжнародними угодами.

Варто зазначити, що іноземним громадянам, які були зараховані на навчання до закладів вищої освіти України до 1992 року на безоплатних умовах, була надана можливість закінчити 1992 -1993 навчальний рік на тих же умовах.

Міністерство освіти України визначено ключовою організацією, що координує роботу міністерств, відомств і закладів освіти з питань підготовки фахівців для зарубіжних країн. На Міністерство фінансів, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, Міністерство транспорту покладено регулятивні функції закладів освіти у здійсненні заходів щодо паспортно-візового режиму для іноземних студентів та оперативного вирішення питань відправлення на батьківщину іноземних громадян, які завершили або припинили навчання в Україні.

У цей час зафіксовано мінімальну вартість навчання на кожному рівні освіти та рекомендовано закладам освіти при укладанні угод про надання освітніх послуг передбачати, що компенсація за навчання іноземних громадян у вільно конвертованій валюті відповідно до курсу долара США не має бути менше встановленого мінімуму. Документом було зазначено поступове, щорічне збільшення кількості державних стипендій на навчання іноземних громадян.

Довгостроковий період чинності цього документа (1993 р. – 2018 р.) та практично в одній редакції свідчать на його безперечну значущість для розбудови системи підготовки іноземних студентів в Україні, з одного боку, та суперечливу тенденцію активності органів влади в зазначеному напрямі, з іншого.

Наказом Міністерства освіти і науки України “Про затвердження умов прийому на підготовчі відділення при вищих навчальних закладах України” (№ 353 від 22.09.1993 р.) (далі – Наказ’93) було встановлено Умови прийому на підготовчі відділення при вищих навчальних закладах України. Наказ’93 охоплює загальні положення про підготовче

відділення, процедури вступних випробувань, зарахування на підготовчий курс, зарахування на перший курс. Однак іноземний контингент у цьому документі розглядається лише як категорія осіб, що можуть отримувати освітні послуги на підготовчому відділенні при вищому навчальному закладі. У документі зазначено: "Підготовка громадян зарубіжних країн здійснюється відповідно до наказу Міністерства України від 21.04.1993 р. № 106 "Про навчання іноземних громадян", однак проведене дослідження визначеного наказу не виявило. Наголосимо, що вказаний Наказ'93 сприяв виведенню підготовчих відділень при університетах зі статусу формально існуючих та діючих за нормативною базою УССР до офіційно-регламентованих структурних підрозділів вищих навчальних закладів, які діяли згідно Закону України.

Наступний суттєвий крок щодо регламентування навчання іноземних студентів в українських ЗВО було зроблено внаслідок ухвалення Закону "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства", прийнятий Верховною Радою України 04.02.1994 р. (далі – Закон'94). Ним визначено правовий статус іноземців в Україні, закріплено основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян та осіб без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні, і фіксовано порядок вирішення питань, пов'язаних з їх в'їздом в Україну або виїздом з України. Документ містить 34 статті, зосередимо увагу на тих, 94, що стосувалися іноземних студентів, як категорії іноземців та осіб без громадянства.

Зокрема, у статті 3, що регламентує процедуру імміграції і тимчасове перебування іноземців та осіб без громадянства, розуміємо іноземних студентів як іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на іншій законній підставі (крім – імміграції на постійне місце проживання, або тимчасового працевлаштування), вважаються такими, що тимчасово перебувають в Україні. Вони зобов'язані зареєструвати свої паспортні документи та виїхати з України після закінчення відповідного терміну перебування, при зміні місця проживання, зобов'язані повідомити про це органи внутрішніх справ, у яких зареєстровано їх паспортні документи. Стаття 14 Закону'94 визначає право на освіту іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також яким надано статус біженця в Україні, мають право на освіту нарівні з громадянами України. Іноземних студентів, які прибули до України з метою навчання, виведено в категорію "Всі інші іноземці та особи без громадянства", що оплачують своє навчання, якщо інше не передбачено законодавством України та міжнародними договорами України.

Іноземці та особи без громадянства, прийняті до навчально-виховних закладів України, набули права і обов'язки учнів і студентів відповідно до законодавства України. Ст. 31 Закону'94 роз'яснює причини скорочення терміну тимчасового перебування в Україні, серед яких прибуття до України для навчання, неявка у визначений строк до

відповідного навчального закладу, якщо причини неприбуття не визнані поважними державним органом. Окреслений документ відіграє важливу роль у вибудові нормативної регуляції перебування іноземних громадян на території України (2011 р. Закон'94 втратив чинність, історія документа включає 11 редакцій).

Важливим проявом реалізації підтримки партнерських відносин із сусідніми державами та залучення громадян ближнього зарубіжжя до навчання в Україні через встановлення квот на безплатну підготовку стали: Указ Президента України № 112/94 “Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними прикордонними областями Російської Федерації” 25.03.1994 р. (далі Указ'94) та Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними областями Республіки Білорусь і адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова” (№ 271/94 від 03.06.1994 р.) (далі Указ'94/1). Окреслені документи сприяли підвищенню контингенту іноземних студентів у закладах вищої освіти прикордонних областей України з Республікою Білорусь, Російською Федерацією та Республікою Молдова. Обидва документи до тепер є чинними.

Вагомим інструментом у нормативно-правовому регулюванні процедури перетину кордону України для іноземних студентів стала Постанова Кабінету міністрів України “Про Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію” (№ 1074 від 29.12.1995 р.) (далі – Постанова'95). Зазначеними документом передбачено відповідальність іноземців та осіб без громадянства, закладів освіти, які їх приймають на навчання за дотримання норм документування при перетині державного кордону України.

З метою створення належного простору для реалізації права іноземних студентів на охорону здоров'я Кабінетом міністрів України прийнято Постанову “Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України” (№79 від 28.01.1997 р.), що регламентує надання медичної допомоги іноземцям, які тимчасово перебувають на території України на підставі укладених іноземцями договорів (полісів, сертифікатів) медичного страхування зі страховиками-резидентами, які отримали ліцензію на право здійснення медичного страхування. У разі відсутності договору страхування, а також неможливості документально підтвердити право на одержання безплатної медичної допомоги в Україні оплата вартості наданої в Україні медичної допомоги здійснюється іноземцем безпосередньо медичному закладу, який надав таку допомогу. У разі відмови іноземця від оплати наданої йому медичної допомоги питання компенсації закладу охорони здоров'я України витрат, пов'язаних з наданням цьому іноземцю медичної допомоги, вирішується за участю відповідних іноземних представництв в Україні. З метою запобігання критичних

ситуацій, пов'язаних із наданням медичної допомоги іноземним громадянам, що прибувають на навчання, заклади освіти встановлюють вимогу обов'язкового медичного страхування (Документ втратив чинність 01.07.2011 р.).

Суттєвим зрушенням щодо формування системи освітньої підготовки іноземних студентів в Україні на законодавчому рівні є прийняття є Постанови Кабінету міністрів України "Про затвердження Положення про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів" (№ 1238 від 05.08.1998 р.) (далі – Постанова'98). Окреслений документ охоплює такі норми: координація і контроль роботи закладів освіти, які здійснюють підготовку іноземних студентів та мають ліцензію на провадження відповідної освітньої діяльності здійснюється МО України; підстави та документи для прийому іноземців на навчання, документування іноземців в органах у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб здійснюють заклади освіти; прийом іноземців на навчання за міжнародними договорами та загальнодержавними програмами; прийом іноземців на навчання за договорами, укладеними вищими навчальними закладами з юридичними та фізичними особами (Постанова'98 втратила чинність у 01.10.2013 р., за період чинності було 3 редакції).

Висновки. Узагальнення результатів дослідження засвідчило, що, починаючи з 1991 року, нормативно-правове регулювання системи підготовки іноземних студентів в українських закладах освіти перебуває в постійному процесі вдосконалення. Окреслені в нашій роботі документи заклали підґрунтя для створення сприятливих умов розвитку вітчизняної освітньої системи підготовки іноземних студентів зокрема: встановлено, що підготовка фахівців для зарубіжних країн у навчальних закладах України здійснюється за міждержавними угодами України з іншими країнами, зафіксовано компенсаційну основу навчання, визначено ключовий регулюючий орган, регламентовано роботу підготовчих відділень при університетах, закріплено основні права, свободи та обов'язки іноземних студентів, що прибули на навчання до України, забезпечено квоти на безоплатну підготовку громадян сусідніх держав, врегульовано правила перетину державного кордону для іноземних студентів, забезпечено надання медичної допомоги, встановлено норми прийому на навчання, документування іноземних студентів.

Література

Бендяк К.І. Організація мовної підготовки іноземних громадян в Україні (середина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. "Загальна педагогіка та історія педагогіки" / К.І. Бендяк. – Ялта, 2014. – 20 с.

Груцук В.І. Развитие системы довузовского образования иностранных граждан в Украине: [монография; под. ред. В. Груцук] / В.Груцук. – Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2011. – С. 90.

Гуменюк В.В. Організаційно-педагогічні умови здобуття іноземними

студентами вищої медичної освіти в Україні (середина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук :13.00.01 / Гуменюк Василь васильович. – Львів, 2016. – 341 с.

Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3929-12#Text>

Історико-педагогічний аналіз розвитку системи підготовки іноземних громадян на теренах колишнього СРСР / Ю.Р.Гаврилюк, І.А. Сладких // Переяславская Рада: её историческое значение и перспективы развития восточнославянской цивилизации. – 2013. – 2013. – № 1. – С. 162 – 167.

Наказ МОН України “Про затвердження умов прийому на підготовчі відділення при вищих навчальних закладах України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0139-93#Text>

Постанова Кабінету Міністрів України “Про Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-95-%D0%BF#Text>

Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-97-%D0%BF#Text>

Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1238-98-%D0%BF#Text>

Рибаченко Л. І. Підготовка іноземних студентів у навчальних закладах України (1946–2000 рр.) : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Рибаченко Лідія Іванівна . – Луганськ, 2001. – 210 с.

Сучасний стан забезпечення процесу навчання іноземців в Україні: організаційно-правовий аспект /М. І. Ворона // Університетські наукові записки. – 2013. / М. І. Ворона // . – 2013. – № 1 (45) – С. 423 – 430.

Тонне О. Ш. Механізми державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи вдосконалення / О. Ш. Тонне // Право та державне управління. – 2016. – № 1. – С. 80-87.

Постанова Кабінету Міністрів України “Про навчання іноземних громадян в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/136-93-%D0%BF#Text>

Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними прикордонними областями Російської Федерації” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112/94#Text>

Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними областями Республіки Білорусь і адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271/94#Text>

Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

References

Bendyak K. I. (2014) *Organizaciya movnoyi pidgotovky inozemnyx gromadyan v Ukraini (sередy na XX – pochatok XXI stolittya)* [Organization of language training for foreign citizens in Ukraine (mid-twentieth to early twenty-first century)]. Yalta: P.20 [in Ukrainian].

Grucyak V. I. (2011) *Razvitye sistemy dovuzovskogo obrazovania inostranykh grazhdan v Ukraine* [Development of pre-university education for foreign citizens in Ukraine]. Kharkov: V. N. Karazin Kharkiv National University [in Russian].

Gumenyuk V. V. (2016) *Organizacijno-pedagogichni umovy` zdobuttya inozemny`my` studentamy` vy`shhoyi medy`chnoyi osvity` v Ukraini (sередy` na XX – pochatok XXI stolittya)* [Organizational and pedagogical conditions for foreign students to receive higher medical education in Ukraine (mid-twentieth to early twenty-first century)]. Lviv: P. 341 [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy` "Pro pravovy`j status inozemciv ta osib bez gromadyanstva" [Law "On Legal Status of Foreigners and Stateless People"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3929-12#Text>

Havtylyuk Yu. R., Sladkyh I.A. *Istory`ko-pedagogichny`j analiz rozvy`tku sy`stemy` pidgotovky` inozemny`x gromadyan na terenax koly`shn`ogo SRSR* [Historical and pedagogical analysis of the development of the system of training of foreign citizens in the territory of the former USSR], Pereyaslavskaya Rada: yeyo istoricheskoye znacheniye i perspektivy vostochnoslavlyanskoi tsyvilizatsiyi – Pereyaslav Rada: its historical significance and prospects for the development of Eastern Slavic civilization, 1, 162 – 167 [in Ukrainian].

Nakaz MON Ukrainy` "Pro zatverdzhennya umov pry`jomu na pidgotovchi viddilennya pry` vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax Ukrainy`" [Order "Approval of the conditions for admission to preparatory departments at institutions of higher education of Ukraine"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0139-93#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` "Pro Pravy`la v`y`zidu inozemciv ta osib bez gromadyanstva v Ukrainu, yix vy`y`zidu z Ukrainy` i tranz`tnogo proy`zidu cherez yiyi tery`toriyu" [Resolution "On the Rules on the Entry of foreign citizens and stateless people into Ukraine, their exit from Ukraine and transit through its territory"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-95-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` "Pro zatverdzhennya Poryadku nadannya medy`chnoyi dopomogy` inozemcyam ta osobam bez gromadyanstva, yaki ty`mchasovo perebuvalyut` na tery`toriyi Ukrainy`" [Resolution "On approval the procedure for providing medical care to foreign citizens and stateless people, who are temporarily in Ukraine"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-97-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` "Pro zatverdzhennya Polozhennya pro pry`jom inozemciv ta osib bez gromadyanstva na navchannya do vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv" [Resolution "On approval the regulations on admission of foreign citizens and stateless people for studying at institutions of higher education"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1238-98-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Ry`bachenko L. I. (2001) *Pidgotovka inozemny`x studentiv u navchal`ny`x zakladax Ukrainy` (1946–2000 rr.)* [Training of foreign students at Ukrainian educational institutions (1946-2000)]. Luhansk: P.210 [in Ukrainian].

Vorona M. I. (2013) *Suchasny`j stan zabezpechennya procesu navchannya inozemciv v Ukraini: organizacijno-pravovy`j aspekt* [The current state of providing the process of foreigners' education in Ukraine: organizational and legal aspect] *Universy` tets`ki naukovi zapys`ky`* – University scientific notes, 1, 423 – 430 [in Ukrainian].

Tonne O. Sh. (2016) *Mexanizmy` derzhavnogo reguluyvannya osvity` inozemny`x gromadyan v Ukraini: suchasny`j stan, problemy` ta perspekty`vy` vdoskonalennya* [state regulation mechanisms of foreign students' education in Ukraine: current state, problems and prospects for improvement] *Pravo ta derzhavne upravlinnya* – Law and public administration, 1, 80-87 [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` "Pro navchannya inozemny`x

gromadyan v Ukraini] [Resolution “On the education of foreign nationals in Ukraine”] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/136-93-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Ukaz Prezydenta Ukrainy: “Pro zakhody shhodo rozvytku ekonomichnogo spivrobitny'czstva oblastej Ukrainy z sumizhny'my pry'kordonny'my oblastyamy Rosijs'koyi Federaciji” [Decree “On measures for development of regional economic cooperation of Ukrainian regions with adjacent border regions of the Russian Federation”] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112/94#Text> [in Ukrainian].

Ukaz Prezydenta Ukrainy: “Pro zakhody shhodo rozvytku ekonomichnogo spivrobitny'czstva oblastej Ukrainy z sumizhny'my oblastyamy Respubliky Bilorus i administratyvno-terytorial'ny'my ody'ny'cyamy Respubliky Moldova” [Decree “On measures for development of regional economic cooperation of Ukrainian regions with adjacent border regions of the Republic of Belarus and administrative-territorial units of the Republic of Moldova”] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271/94#Text> [in Ukrainian].

Shejko V.M. (2002) *Organizaciya ta metody'ka naukovo-doslidny'cz'koyi diyal'nosti* [The organization and method of research activities: Tutorial]. Kyiv: 295 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Актуальність проблеми цього дослідження зумовлено високим ступенем зацікавленості органів влади в покращенні міжнародної діяльності вітчизняних закладів вищої освіти, зокрема в наданні освітніх послуг іноземним громадянам. Однак питання розробки нових підходів щодо реформування нормативно-правової організації системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти неможливо без ґрунтовного вивчення становлення та розвитку нормативно-правового фундаменту зазначеної системи.

Відповідно до мети дослідження в статті представлено аналіз нормативно-правових актів, які регламентували різні аспекти системи підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти в період з 1991 р. по 2002 р., а саме: Постанова “Про навчання іноземних громадян в Україні”, Наказ “Про затвердження умов прийому на підготовчі відділення при вищих навчальних закладах України”, Закон “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, Указ “Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними областями Республіки Білорусь і адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова”, Постанова “Про Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію”, Постанова “Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України”, Постанова “Про затвердження Положення про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів”.

Вивчення вищезгаданих актів дозволило дійти висновку, що прийняті в перші роки незалежності регуляційні документи відіграли значущу роль у створенні нормативно-правового простору задля забезпечення функціонування вітчизняного ринку освітніх послуг на інтернаціональній арені.

Потреба пошуку нових підходів щодо вдосконалення нормативно-правової бази зазначеної сфери визначає опрацювання державного регулювання наступного періоду перспективним напрямом подальших досліджень.

Ключові слова: іноземний студент, іноземний контингент, система підготовки іноземних студентів, нормативно-правовий акт, нормоутворюючий суб'єкт.